

حسن(ع)؛ روشنائی قلب پیامبر/ امامی که دو بار دارائی خود را بخشید

علاوه بر چهره زیبا و نورانی، راه رفتن و صحبت کردن امام حسن(ع) نیز مانند پیامبر(ص) بود. حُسن خلق، کرامت، جوان مردی، یتیم نوازی و دیگر سجایای اخلاقی را نیز از جدّ گرامی اش به ارث برده بود.

علاوه بر چهره زیبا و نورانی، راه رفتن و صحبت کردن امام حسن(ع) نیز مانند پیامبر(ص) بود. حُسن خلق، کرامت، جوان مردی، یتیم نوازی و دیگر سجایای اخلاقی را نیز از جدّ گرامی اش به ارث برده بود. ولادت فرزند ارشد حضرت صدیقه طاهره(س) یعنی امام حسن مجتبی(ع) موجب خوشحالی پیامبر اکرم و خانه وحی شد. وقتی امام حسن(ع) به دنیا آمد شباهت بسیاری به جد بزرگوارش داشت و این شباهت بعدها در چهره، رفتار و گفتار آن حضرت بیشتر نمایان شد. علاوه بر چهره جذاب و نورانی، راه رفتن و صحبت کردن حضرت نیز مانند پیامبر(ص) بود. حُسن خلق، کرامت، جوان مردی، یتیم نوازی و دیگر سجایای اخلاقی را نیز آن حضرت از جدّ گرامی اش به ارث برده بود. شیخ مفید در کتاب معروف خود، ارشاد، آورده است: «و حسن چنان بود که از نظر خلقت و سیرت و سیادت شبیه ترین مردم به رسول خدا بود.» لذا پیامبر اکرم(ص) نیز علاقه بسیاری به این فرزند داشت و روایت های متعددی در خصوص بیان ویژگی های امام حسن(ع)، از سوی پیامبر وارد شده است.

برای بررسی وقایع ولادت امام مجتبی(ع) و برخی روایات معطوف به آن حضرت به سراغ دو تن از کارشناسان دینی کشور رفتیم تا نظر آنها را در این خصوص جویا شویم. متن زیر مشروح گفتگوی مهر با حجت الاسلام سیدمهدی حائری زاده و حجت الاسلام رضا اصلانی است.

به وزن موهای امام مجتبی(ع) نقره صدقه دادند

حجت الاسلام سید مهدی حائری زاده در خصوص احوالات ولادت امام حسن مجتبی(ع) گفت: امام مجتبی(ع) وقتی به دنیا آمد، رسول خدا چند کار را انجام دادند. مثلاً روز هفتم تولد امام مجتبی(ع) برای آن حضرت عقیقه کردند. بخشی از گوشت این عقیقه را به فقرا و بخشی از آن را به نزدیکان دادند. ذکر این نکته خالی از لطف نیست که در روایت آمده است که کراهت دارد، خود بچه و پدر و مادر از گوشت آن گوسفند عقیقه استفاده کنند.

وی ادامه داد: نکته دوم که در باب ولادت امام حسن(ع) اتفاق افتاد این بود که موهای امام حسن(ع) را تراشیدند و به وزن موهای آن حضرت نقره صدقه دادند.

این کارشناس دینی افزود: در خصوص نامگذاری فرزند باید گفت که مستحب است بچه وقتی به دنیا می آید، اگر پسر باشد تا هفت روز هم نام پیامبر و نام او محمد باشد و روز هفتم اسم او را انتخاب کنند. حضرت امیرالمومنین و صدیقه طاهره(س) نسبت به پیامبر ادب کردند و به حضرت عرض کردند شما نام این فرزند را انتخاب کنید. حضرت فرمودند که من از خدا می خواهم که خود نام این مولود را انتخاب کند. لذا جبرائیل نازل شد و عرض کرد یا رسول الله حق سلام می رساند و اسم این مولود را شَبْر بگذار که نامی عبری است. معادل عربی این نام، حسن است. شَبْر نام فرزند هارون، برادر حضرت موسی بود. لذا همچنان که برادر هارون موسی بود، همان نسبت را امیرالمومنین نسبت به پیامبر داشت.

امام مجتبی(ع) دو مرتبه دارایی خود را در راه خدا بخشیدند

حائری زاده گفت: امام مجتبی(ع) به کریم اهل بیت معروف بودند و دو یا سه مرتبه اموال خود را در راه خدا صدقه داده بودند. به طوری که اگر فقیر و درمانده ای به مدینه وارد می شد، غالب مردم خانه امام مجتبی را به او نشان می دادند.

معنای کریم چیست؟

وی افزود: کریم یعنی کسی که حتی اگر از او درخواست هم نشود به دیگران عطا می کند. یعنی اگر کسی درخواستی نکند و آن شخص کریم متوجه شود که فردی نیازمند است، بدون منت آنچه می خواهد را در اختیار او قرار می دهد.

این کارشناس دینی گفت: نکته مهمی که خیلی قابل اعتناست این است که یک مرد شامی که تحت تاثیر تبلیغات سوء معاویه قرار گرفته بود، تا چشمش در مدینه به حضرت افتاد، شروع به فحاشی کرد. امام مجتبی خیلی کریمانه با او برخورد کردند و بعد از اینکه آن مرد شامی ساکت شد، حضرت فرمود اگر خانه نداری به تو خانه می دهم. اگر پوشاک نداری و یا هر نیازی داری برطرف می سازم. لذا حضرت به او کمک شایانی کردند. این شخص شامی که تحت تاثیر تبلیغات معاویه قرار گرفته بود، چنان محو رفتار کریمانه امام مجتبی(ع) می شود که در روایت آمده به دست و پای حضرت می افتد و از ایشان عذر خواهی می کند.

امام مجتبی(ع) از منظر احادیث اهل بیت

وی ادامه داد: در روایت آمده است که پیامبر خیلی به امام مجتبی(ع) علاقمند بودند به گونه ای که یک روز پیامبر نشسته بودند وقتی امام حسن وارد شدند، پیامبر خیلی خوشحال شدند و فرمودند آن کسی که بعد از من حامل علوم من است و امام است و باید از آن تبعیت کرد این فرزند است و او وارث من است.

وی افزود: روایتی از خود امام مجتبی وارد است که می فرماید «ان احسن الاحسن الخلق الحسن» یعنی بهترین خوبی ها داشتن خلق و اخلاق نیکوست. لذا خروجی نماز و روزه و عبادات ما باید اخلاق باشد که در رفتار ما تبلور پیدا کند.

این کارشناس دینی گفت: امام مجتبی صراط مستقیم هستند. مهمترین درد امام مجتبی(ع) در دوره خود نداشتن تحلیل سیاسی و بصیرت مردم بود، لذا آنقدر زمانه سخت شده بود که تبلیغات سوء نسبت به حضرت زیاد شده بود و حتی بعضی یاران حضرت می خواستند ایشان را دستگیر و تحویل معاویه دهند. لذا مردم نمی توانستند مکر و حيله معاویه را هضم کنند. باید گفت هرگاه مردم بصیرت داشتند، خیر دیدند و هر موقع نتوانستند مسائل را تحلیل کنند، خود مردم متضرر می شوند. لذا باید ولایت پذیری ما نسبت به ذوات مقدسه در همه زمینه های سبک زندگی، رفتار و گفتار و... قوی تر و بهتر شود.

حجت الاسلام رضا اصلانی نیز در خصوص روایتی از پیامبر اکرم(ص) در مورد امام مجتبی(ع) توضیح داد: روایتی از رسول اکرم در مورد امام حسن وجود دارد که روایتی بسیار جامع است. پیامبر فرمودند: «وَأَمَّا الْحَسَنُ فَإِنَّهُ ابْنِي وَوَلَدِي وَبَضْعَةٌ مِنِّي وَقَرَّةٌ عَيْنِي وَضِيَاءٌ قَلْبِي وَثَمَرَةٌ فَوَادِي وَهُوَ سَيِّدُ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَحُجَّةُ اللَّهِ عَلَى الْأُمَّةِ أَمْرُهُ أَمْرِي وَقَوْلُهُ قَوْلِي مَنْ تَبِعَهُ فَإِنَّهُ مِنِّي وَ مَنْ عَصَاهُ فَلَيْسَ مِنِّي ... فَمَنْ بَكَاهُ لَمْ تَعَمْ عَيْنُهُ يَوْمَ تَعْمَى الْعُيُونُ وَ مَنْ حَزَنَ عَلَيْهِ لَمْ يَحْزَنْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَحْزُنُ الْقُلُوبُ وَ مَنْ زَارَهُ فِي بَقِيعِهِ ثَبَّتَتْ قَدَمُهُ عَلَى الصِّرَاطِ يَوْمَ تَزُلُّ فِيهِ الْأَقْدَامُ».

وی افزود: یعنی همانا او پسر و فرزندم و پاره تن من و نور چشمانم و روشنایی قلبم و میوه دلم و او سرور سرور جوانان اهل بهشت و حجت خدا بر امت است. فرمان حسن(ع) فرمان من و سخن او سخن من است. هر کس از او پیروی کند از من پیروی کرده است و هر که او را نافرمانی کند از من نیست و هر کس بر حسن(ع) بگریزد در آن روزی که چشم ها نابینا می شود، بینا خواهد بود. هر که بر مصائب حسن(ع) محزون و غمگین شود در روز قیامت که همه دل ها و قلب های مردم محزون است، قلب و دلش محزون و غمگین نخواهد بود. هر کس او را در کنار مرقد مطهرش در قبرستان بقیع زیارت کند، در روز قیامت که خیلی از گام ها بر پل صراط می لرزد، گام هایش بر صراط ثابت قدم خواهد بود.

این کارشناس دینی ادامه داد: در این حدیث شخصیت امام حسن(ع) از دیدگاه پیامبر تشریح شده است. وقتی پیامبر می فرماید امام حسن حجت خداست یعنی امامی است که خدا او را طبق آیه قرآن منصوب کرده که «وَأَجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا» و یا «إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا»، یعنی تنها خداوند امام را جعل و منصوب می کند.

وی افزود: در ادامه پیامبر(ص) می فرماید فرمان حسن(ع) فرمان من است یعنی آنچه امام حسن(ع) می گوید عین چیزی است که رسول الله می گوید.

این کارشناس دینی با اشاره به آیه از قرآن گفت: قرآن می فرماید «ان كنتم تحبون الله فتبعوني يحبكم الله» یعنی بگو اگر مدعی دوستی خدا هستید، باید مطیع من(پیامبر) باشید. اگر مطیع پیامبر بودند خدا آنها را دوست دارد. لذا پیامبر طبق این آیه می فرماید سخن حسن(ع) سخن من است. اینکه پیامبر می فرماید هر که از حسن(ع) پیروی کند از من پیروی کرده نیز عین آیه قرآن است که قرآن پیروی از اولوالامر را پیروی از خدا ذکر کرده است.

وی افزود: کسانی که در مقابل مکتب آسمانی امامت ایستادند، در واقع مقابل کلام پیامبر ایستادند که فرمود هر که از حسن نافرمانی کند از من نافرمانی کرده است. لذا امامت آسمانی است و امام از طرف خدا منصوب می شود.

اصلانی در خصوص دلالت صفت کریم بر امام حسن مجتبی(ع) گفت: این به جهت سخاوت بی اندازه امام مجتبی(ع) بوده است. در روایتی در کتاب تاریخ یعقوبی آمده است که امام مجتبی(ع) دو بار همه اموال خود را بخشیده است. شهرت کرامت آن حضرت هم بیشتر به خاطر همین امر بوده است. لذا کرم امام مجتبی(ع) نسبت به دیگر صفات ایشان بارز بوده است. مثلاً در این خصوص علامه طباطبایی فرمودند همه ائمه رئوف هستند ولی رأفت امام رضا(ع) خیلی سریع شامل انسان می شود.

محبوترین فرد از خاندان نزد من حسن(ع) و حسین(ع) هستند

وی در خصوص شناخت امام گفت: امام را تنها امام می شناسد. پیامبر(ص) در مورد امام حسن(ع) مطالب بلندی را فرموده اند. مثلاً حضرت فرمودند «أَنَّ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ» و یا «الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنَ رِيحَانَتِي مِنَ الدُّنْيَا» یعنی امام حسن و امام حسین آقای جوانان اهل بهشتند و آنها دو گل خوشبوی من در دنیا می باشند.

این کارشناس دینی افزود: پیامبر فرمودند «هَذَانِ ابْنَايَ مِنْ أَحِبِّهِمَا فَقَدْ أَحْبَبَنِي» یعنی حسن و حسین دو پسر من هستند و کسی که آنها را دوست بدارد مرا دوست داشته است.

اصلانی گفت: در روایت دیگری می فرماید «الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنَ إِمَامَانِ قَامَ أَوْ قَعَدَا» یعنی حسن و حسین هر دو امام و پیشوا هستند، خواه شرایطی برای به دست آوردن زمام امور برای آنها فراهم شود و چه نشود. چه کسی که قیام می کند و چه آنکه قیام می کند، یک حرکت می کنند.

وی ادامه داد: پیامبر فرمود «أَحِبَّ أَهْلَ بَيْتِي إِلَى الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ» یعنی محبوبترین فرد از خاندان نزد من حسن و حسین هستند. «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى سَيِّدِ الشَّبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَالْيَنْظُرَ إِلَى الْحَسَنِ ابْنِ عَلِيٍّ» یعنی کسی که می خواهد به دیدن آقای جوانان اهل بهشت شاد شود، به حسن ابن علی(ع) بنگرد.

این کارشناس دینی در خصوص برخی تهمت های ناروایی برخی از مستشرقین به امام حسن(ع) وارد کردند، گفت: برخی در تاریخ دست بردند و آن را تحریف کردند. مثلاً در مورد تعداد زن های حضرت حرف های گزاف و تهمت هایی به حضرت زده می شود. علامه جعفر مرتضی عاملی کتابی در مورد امام حسن(ع) دارند که همه شبهات مربوط به امام حسن(ع) را بحث کرده است.

وی در پایان گفت: آیه ۱۲۴ سوره بقره می فرماید «وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّتْهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا» این آیه مبحث کامل امامت را داراست. آیت الله جوادی آملی صد و بیست صفحه در رابطه با امامت بحث کرده است. اگر ما بخواهیم

امامت را صحیح بحث کنیم، منبع لایزال آن وحی است. پس از وحی هم احادیث و زیارات مملو از مباحث امامت است. مثلاً زیارت جامعه کبیره حدود چهارصد ویژگی امام بیان شده است. همه این فضائل هم مصادیق قرآنی دارد. اصلانی ادامه داد: از مجموعه آیات و روایات این استفاده می شود که امام حسن(ع) و بطور کلی اهل بیت قبل از خلقت عالم امام بوده اند. «کنتم نوراً فی اصلاب الشامخه و الارحام المطهره» لذا سجده ملائکه به آدم بخاطر این انوار بوده است. امامت و ولایت امری آسمانی است و باید این نظام معنوی را بر اساس قرآن برای بشریت تبیین کنیم.